

Тютюнник Юрій Михайлович,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії
та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія

ВИМОГИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БОРЖНИКОМ – ЮРИДИЧНОЮ ОСОБОЮ

Якість кредитного портфеля комерційних банків залежить від кредитних ризиків, що притаманні позичальникам, від форми забезпечення і гарантій повернення довірених коштів, від повноти створених банком резервів на покриття можливих втрат за позичками та інших складових кредитного менеджменту [2].

Відповідно до вимог «Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» банк із метою визначення можливих втрат (збитків) невиконання боржником/контрагентом зобов'язань здійснює оцінювання ризику невиконання ним таких зобов'язань за всіма активними банківськими операціями та наданими банком фінансовими зобов'язаннями [1].

Кредитний ризик – ризик невиконання боржником/контрагентом зобов'язань (тобто ризик того, що виконання боржником зобов'язання проводитиметься з перевищенням строків, передбачених умовами договору, або в обсягах, менших, ніж передбачено договором, або взагалі не проводитиметься).

Банк розробляє та затверджує рішенням уповноваженого органу внутрішньобанківські положення щодо оцінювання ризиків, формування та використання резервів за кожними видом фінансових активів, групою фінансових активів, дебіторською заборгованістю за господарською діяльністю банку та наданими фінансовими зобов'язаннями.

Банк із метою розрахунку резервів класифікує активи/надані фінансові зобов'язання за такими категоріями якості [1]:

- I (найвища) – немає ризику або ризик є мінімальним;
- II – помірний ризик;
- III – значний ризик;
- IV – високий ризик;
- V (найнижча) – реалізований ризик.

Банк самостійно встановлює порядок визначення показника ризику активу в межах діапазонів, визначених для відповідних категорій якості активів/наданих фінансових зобов'язань, у тому числі з урахуванням кредитної історії боржника, а також іншої інформації, що забезпечує об'єктивне оцінювання подій та обставин, які можуть свідчити про наявність ризиків погашення боргу боржником із перевищенням строків, передбачених умовами договору, або невиконанням договірних умов.

Банк класифікує активи/надані фінансові зобов'язання за категоріями якості на підставі здійсненого ним оцінювання фінансового стану боржника і стану виконання боржником зобов'язань за договором (стану обслуговування боргу) з урахуванням виду та умов активної банківської операції [1].

Банк із метою оцінювання ризику за активами/наданими фінансовими зобов'язаннями, боржником (контрагентом) банку за якими є нерезидент, може використовувати дані, підтверджені в бюлетені таких провідних світових рейтингових агентств (компаній), як Standard & Poor's, Moody's Investors Service та Fitch IBCA.

Банк здійснює оцінювання стану обслуговування боргу боржником – юридичною особою на підставі кількості календарних днів прострочення погашення боргу за станом на перше число місяця, наступного за звітним (табл. 1).

Таблиця 1

**Визначення стану обслуговування боргу боржником –
юридичною особою**

Кількість календарних днів прострочення	Стан обслуговування боргу
від 0 до 7	«високий»
від 8 до 30	«добрий»
від 31 до 90	«задовільний»
від 91 до 180	«слабкий»
понад 180	«незадовільний»

Банк класифікує кредит, наданий боржнику – юридичній особі, за категоріями якості на підставі визначеного класу боржника – юридичної особи та стану обслуговування ним боргу (табл. 2).

Банк визначає показник ризику кредиту, наданого боржнику – юридичній особі, залежно від категорії якості в межах діапазонів, зазначених у табл. 3.

Банк визначає показник ризику за кредитом, наданим боржнику – юридичній особі, в межах установленого діапазону з урахуванням

Таблиця 2

**Класифікація кредиту, наданого боржнику – юридичній особі,
за категоріями якості**

Клас боржника – юридичної особи	Стан обслуговування боргу				
	«високий»	«добрий»	«задовіль- ний»	«слабкий»	«незадо- вільний»
1	I	I	III	IV	V
2	I	I	III	IV	V
3	I	II	III	IV	V
4	I	II	III	IV	V
5	II	II	III	IV	V
6	II	III	IV	IV	V
7	II	III	IV	IV	V
8	II	III	IV	IV	V
9	II	III	IV	V	V

Таблиця 3

**Визначення показника ризику кредиту, наданого боржнику –
юридичній особі**

Категорія якості за кредитом	Значення показника ризику кредиту
I – найвища	0,01 – 0,06
II	0,07 – 0,20
III	0,21 – 0,50
IV	0,51 – 0,99
V – найнижча	1,0

динаміки фактичних значень інтегрального показника фінансового стану, коефіцієнта покриття боргу, якості менеджменту боржника – юридичної особи, ринків збуту продукції, наявності бізнес-планів, визначених рейтингів боржника – юридичної особи (за наявності) та інших подій та обставин, що можуть вплинути на своєчасність і повноту погашення боргу.

Список використаних джерел:

1. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями / Затверджено постановою Правління Національного банку України № 23 від 25.01.2012 р., із змінами [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

2. Щибиволок З. І. Аналіз банківської діяльності : [навч. посіб.] /

З. І. Щибиволок ; 2-ге вид. – К. : Знання, 2007. – 311 с.